

Ծ Ի Ա Ծ Ա Ն

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԱՀԱՆԳԱՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ. — ՆՈՐ - ԵՐԲ.

Իրաւամբ ըսած է քաղաքագէտ եւ ազատամիտ մարդուն մէկը թէ «երբոր երկրի մը մէջ քաղաքական պատերազմ բացուի, այն տեղը իզուր կ'ինտուես իրաւանց ոյժը, վասն

զի հոն տիրապետողը նիւթական ոյժն ու բռնութիւնն է»: Եւ յիրաւի, ինչ իրաւունք կրնայ գտնուիլ այն կռուոյն մէջ՝ յորում երկու կողմէն կռուողներն են միանգամայն

Նոր - Երբ.

իրարու դէմ եւ բողոքիչ եւ դատաւոր եւ գահի՞՞... Այսպիսի խեղճութեան մէջ են աւասիկ երկու տարիէ ի վեր Հիւսիսային Ամերիկոյ բնակիչները, որ քանի մը տարի առաջ նախանձելի օրինակ էին միաբանութեան եւ ամէն տեսակ յառաջագիւժութեան: Ո՞վ կարծէր թէ այսքան շուտով պիտի կատարուի այն հզօր հասարակապետութեան վրայ ճաթոպուխտի ըրած գուշակութիւնը, որով ըսած էր իւր վերջի գրուածքին մէջ թէ Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան մէկ կողմը թէպէտ շատ փառաւոր ու գեղեցիկ է,

բայց մէկ կողմն ալ սոսկալի փտութեան եւ կործանման նշաններ կերելին:

Գիտեմք որ այժմ եւրոպայի երեք մեծամեծ տէրութիւնները խորհուրդ կընեն իրարու հետ մարդատիրաբար՝ որ միջնորդ հաշտութեան լինին այն երկպառակեալ աշխարհին, եւ յուսամք թէ մէկ ճարը կ'գտնեն որ թէ իրենց պատուոյն եւ շահուն օգտաւէտ լինի այն հաշտութեան առաջարկութիւնը, եւ թէ երկպառակ ազգին ընդունելի եւ պրտաւէտ: Անգղիացւոց Մոնցիմկ-Հերոյզ լրագիրը կասկած մը առնելով թէ գուցէ Անգլիան

չհամաձայնի Գաղղիոյ եւ Ռուսիոյ հետ՝ որ այս հաշտութեան կամ գոնէ զինադադարման առաջարկութիւնն լինի Ամերիկացոց, այս կերպով կընէ իւր խորհրդածութիւնը. « Մի-
« այն ժամանակը կարող է մեզի հասկըցընել
« այս անձոնի եւ անգութ սխալին սոսկալի
« հետեւանքները. միայն ժամանակը կարող
« է ցուցընել անոր պատճառած թշուառու-
« թեանց ահագին ընդարձակութիւնը: Մեք
« առաջին եղանք որ այս մարդասիրական
« առաջարկութիւնը աւետաւորեցինք ամե-
« նուն, եւ մեք վերջինը պիտի լինիմք մոռ-
« նալու նոյն առաջարկութեան մերժուելուն
« սարսափելի գործողութիւնը: Փնդմերսըն եւ
« Ռիւար լորտերը եթէ Գաղղիոյ եւ Ռուսիոյ
« պէս երկու հօր տէրութեանց հետ միաբա-
« նէին, կարող էին դժբաղդ Ամերիկացիները
« այնպիսի ճամբու մը մէջ դնել՝ ուր նոքա
« կամըչնան իրենք իրենցմէ մանելու: Պա-
« տերազմին վերջ մը տալէն յոյսերնին կըտ-
« րած, զինադադարման կամ հաշտութեան
« վրայ խօսք բանալը իրենց հպարտութեանը
« չկերցընելով, երկու կողմի Ամերիկացիներն
« եւս վաղուց կսպսեն որ եւրոպայէն խաղա-
« ղութեան աւետաբեր մը գայ ու իրենց ան-
« վախճան պատերազմին վերջ մը տայ: Օրէ օր
« կռիւը սաստկանալու վրայ է. օրէ օր երկու
« կողմն ալ իրենց յոյսը կկորսընցընեն յաղ-
« թութիւնը ձեռք ձգելու: Եթէ Ամերիկացիք
« իրենք իրենց մնան, ուրիշ ճար չունին.
« պէտք է որ նոր նոր զօրաժողովներ ընեն,
« նոր նոր ու մեծամեծ պարտքերու տակ ընկ-
« նին, ջարդն ու կոտորածը քանի երթան
« աւելի ընդարձակեն, արիւնըռուշտ ու ան-
« պտուղ պատերազմներուն մէկը չգազարած՝
« մէկալը սկսին, իրենց երկրին վաճառակա-
« նութիւնը փճացընեն, հարստութիւնը վատ-
« նեն, մէկ կողմին դաւաճանութեանը դէմ
« միւսը անգթութիւն բանեցընէ, մէկուն
« սպառնալիսցընէ դէմ միւսը վայրենի կատա-
« ղութիւն, եւ այն բարեբեր երկիրը անա-
« պատ դառնայ, բնակիչները ջարդուին, եւ
« ամբողջ աշխարհք մը յուսահատութեան

« մէջ ընկղմի... Մեք համոզուած եմք որ
« զինադադարման առաջարկութիւն մը ե-
« թէ լինի, շատ դիւրաւ պիտի ընդունուի.
« վասն զի թէ Հիւսիսային եւ թէ Հարաւային
« Ամերիկացիք լաւ գիտեն՝ որ եթէ չէ ըսեն
« ու կենան, առջեւնին այնպիսի անգնդախոր
« վիճ մը կայ՝ որոյ նմանը ոչ երբէք տե-
« սած է ո՛ր եւ իցէ ժողովուրդ մոռացեալ
« յԱստուծոյ »:

Այդքանս բաւական համարիմք եւ մերազ-
նեայ եղբարց միտքը ձգելու համար այն
մանր ու խոշոր երկպառակութեանց վնաս-
ները որ ազգիս գտնուած զանազան կողմե-
րուն մէջ կտեսնուին, եթէ ցաւալի է իրա-
ւամբ Ամերիկայի հօր տէրութեան մը այս-
պիսի կռիւներով փճանալը, միթէ ցաւալի
չէ նաեւ մեր ազգին պէս տկար ու ցիրու-
ցան ժողովրդեան մը ոչինչ պատճառներով
իրարու հետ կռուըտելով, հակաճառելով, ի-
րար զրպարտելով, բամբասելով, հայհոյելով,
իրարու անուն եւ սիրտ կոտորելով, իրարու
շինածը քանդելով ու քակտելով ետ մնալը,
աւրուիլը, փճանալը, ապականիլը, եւ անձ-
նասէր ու շահասէր օտարոտի թշնամեաց
պատրաստական որս լինելը...

Այս տխուր մտածմունքներէն վեր առ-
նումք մեր հոգւոյ աչքը, եւ նայիմք անգամ
մը Ամերիկայի քաղաքներուն ամենէն վա-
ճառաշահ ու ամենէն բազմամարդ քաղաքին
վրայ. տեսնեմք նաեւ անով՝ թէ որքան դը-
ժուարին բան է աշխարհք մը շինելն ու
պայծառացընելը՝ միաբանութեամբ ու խա-
ղաղութեամբ, եւ որչափ դիւրին՝ զայն քան-
դելն ու հիմնայատակ կործանելը եթէ երկ-
պառակութիւնն ու խռովութիւնը տիրապե-
տէ անոր մէջ:

Այս հոյակապ քաղաքն է Նոր-Եօրթ կամ
Նիւ-Եօրթ ըսուածը՝ Հիւսիսային Ամերիկոյ մէջ,
եւ կրնայ բոլոր Ամերիկայի գլխաւոր քաղա-
քը համարուիլ՝ հաւասար եւրոպայի մեծա-
մեծ մայրաքաղաքաց, որոյ ստորագրութիւնը
յաջորդ ամսաթիւերի ին կթողումք:

(Նարայարութիւնն յստոյիկայս.)

